

3. Σε αναζήτηση μιας νέας εθνικής ταυτότητας 1929-1949

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΜΕΝΑ

Η σύγχρονη πολιτική και πνευματική ζωή της Ελλάδας, από την ίδρυση ακόμη του ανεξάρτητου κράτους, φέρει έντονα τα σημάδια της πόλωσης και των εσωτερικών συγκρούσεων. Μέχρι το 1922, οπότε και το απολυτρωτικό όνειρο διαψεύστηκε οριστικά, οι διαφωνίες αφορούσαν περισσότερο στα μέσα και λιγότερο στους στόχους. Οι συγκρουόμενες απόψεις του βασιλιά Κωνσταντίνου Α' και του πρωθυπουργού Ε. Βενιζέλου σχετικά με την είσοδο της Ελλάδας στον Πρώτο παγκόσμιο πόλεμο οδήγησαν στον Εθνικό Διχασμό του 1915-17, που υπήρξε μια βαθειά τραυματική εμπειρία. Επιπλέον, πυροδότησε νέες προστριβές και έφερε στην επιφάνεια παλαιότερες και βαθύτερες διχόνοιες, που ανάγονταν σε ζητήματα πολιτικής και διακυβέρνησης, δηλαδή τη μορφή του κράτους και το πολίτευμα της Ελλάδας. Ο κλονισμός που δέχθηκε το πολίτευμα της μοναρχίας στη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει αυτό το κεφάλαιο, αποτελεί ένα μόνο σύμπτωμα της θεμελιώδους ιδεολογικής αντίθεσης, η οποία αυτή τη φορά περισσότερο αφορά στους στόχους και λιγότερο στα μέσα. Η αντιπαλότητα αυτή συνέχισε να τραυματίζει την ελληνική ζωή και μετά το τέλος του Δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, έως τις αρχές της δεκαετίας του '70.

Στην περίοδο αυτή, η θεμελιώδης διάσπαση της ελληνικής κοινωνίας και της πνευματικής ζωής άλλαξε χαρακτήρα και ακολούθησε το παγκόσμιο ρεύμα της πολιτικής διάσπασης σε Αριστερά και Δεξιά. Τη μεταστροφή αυτή προκάλεσαν συνθήκες ενδογενείς της ελληνικής κοινωνίας και πολιτικής αλλά την επηρέασαν και οι διεθνείς εξελίξεις. Η κατάρρευση της 'Μεγάλης Ιδέας' κατέστησε αναγκαία τη ριζική επανεξέταση των εννοιών της ελληνικότητας και της εθνικής ταυτότητας. Συγχρόνως, αυτό το ιδεολογικό κενό επέφερε πολιτική αστάθεια και συσώρευσε πρωτοφανή οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, ιδίως με την αφομίωση των προσφύγων. Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι σοσιαλιστικές ιδέες άρχισαν να κερδίζουν έδαφος στην Ελλάδα και το 1918 ιδρύθηκε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος,

